

De Drie Goddelijke Deugden

Ravels   Weelde   Poppel

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 18, nr. 73: September 2014

Inhoud

Voorwoord.....	1
Lief en leed	2
Op de thee bij Maria Vloemans-Moonen	2
“Acht jaar student” door Dr. A. Van Baelen	15
Terugblik op onze Activiteiten	25
Enkele overwegingen bij het bewaren van onze graven	28

Lidmaatschap

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Ere-lid kunt u zijn voor een jaarbijdrage vanaf **30 euro**.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift “De Drie Goddelijke Deugden”.

Ook hebben leden en hun gezin steeds gratis toegang tot **Museum Aan de Grens** in “ ‘t Kaske” te Poppel.

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradige publicaties

Steeds op aanvraag te bekomen. Zie contactgegevens.

Foto voorblad:

Zicht op het martelveld met de fundamenten van de Turfschuur in het heiligdom van de Martelaren van Gorcum in Den Briel.

Voorwoord

Een werkjaar is weer voorbij. Wat gaat de tijd toch snel!

Wij zouden u bij deze willen uitnodigen om uw lidgeld te willen voldoen. Graag voor het einde van 2014.

Dit vereenvoudigt onze administratie als u daar even mee rekening wil houden.

Wij zijn per slot allemaal vrijwilligers die voor u en ons erfgoed bijna dag en nacht op de bres staan en dan kan u begrijpen dat wij de noodzakelijke administratie liefst zo eenvoudig mogelijk willen houden.

Daar kan u ons en vooral uzelf in helpen om uw steun over te maken voor oudjaar 2014.

Zoals u weet van de voorgaande jaren bent u en uw inwonende gezinsleden voor **€20.00 lid**.

Door **€30.00 of meer te storten wordt u ere-en steunend lid**.

Wat doen we eigenlijk allemaal met uw zuurverdiende centen.

Zo vindt u om de drie maanden het tijdschrift in uw brievenbus.

Wij organiseren voor u een nieuwjaarsreceptie met een lezing, tentoonstellingen, een daguitstap, een fietstocht, een herfstwandeling en nog vele andere zaken zoals samenwerken in een groter verband en zelfs over de grenzen heen met Erfgoedcel Noorderkempen, onze vrienden uit Baarle, Hilvarenbeek en Goirle.

De actieve leden van onze Heemkunde-en Erfgoedvereniging zetten zich bijna dagelijks in voor uw en ons erfgoed. Zij zijn pro deo op zoek voor andere mensen naar o.a. familiegegevens.

Dit door onderzoekwerk in ons archief en reeds gedigitaliseerde informatie.

Zonder enige werkingskost aan te rekenen worden de geschonken goederen in ons archief gearchiveerd en opgeslagen. Zij wachten daar op een gelegenheid om bij een thematentoonstelling uitgepakt te worden.

U kan begrijpen dat wij in het museum (het MAG = Museum Aan de Grens in 't Kaske) niet alles in één keer kunnen laten zien. Daarvoor is de hoeveelheid te groot.

In het oud gemeentehuis van Poppel ziet u bijna 10% van onze gestockeerde archiefstukken.

Zoals u misschien al dan niet zou weet; **ERFGOED is van en voor IEDEREEN** en daar ijveren wij dagelijks voor.

Het moet op een verantwoorde manier bewaard en getoond worden.

Ik benadruk nogmaals dat het van en voor iedereen is!

Het is onze gezamenlijke erfenis en heeft dus een zeer belangrijke impact op wat we nu hebben en doen.

Het heeft ons gevormd tot wat we nu zijn!

Denk daarbij maar eenvoudig aan de technologische evolutie sinds de uitvinding van het wiel.

Daarom zouden we bijvoorbeeld het idee kunnen opperen aan onze gemeentebestuurders, provinciebestuurders, Vlaamse en Federale Regeringen om elke burger van ons land bijvoorbeeld een halve EURO extra te belasten en daarmee iedere inwoner van dit land automatisch deelgenoot te maken van ons gemeenschappelijke erfgoed.

Waardoor hij of zij gratis kan genieten van musea en andere erfgoedorganisaties.

Dan zouden wij in de toekomst jaarlijks niet meer bij u moeten aankloppen of bedelen voor het lidgeld waarmee we onze werkingskosten niet volledig kunnen dekken.

Gelukkig is er een jaarlijkse subsidie vanuit de gemeente die de rode cijfers een beetje wegwerkt en de onbaatzuchtige enthousiaste inzet van onze vrijwilligers voor en achter de schermen.

Deze mensen verdienen allemaal zonder uitzondering een **dikke pluim**.

Dit wil ik nog even meegeven: dat we momenteel met enkele grote projecten bezig zijn o.a.:

het adviseren van de gemeente voor het behoud van de graven op onze begraafplaatsen (dit is voor ons in de eindfase), met het Centraal Kerkbestuur van Ravels het archiveren, digitaliseren van de inhoud van onze Ravelse kerken, het project rondom WOI met onze vrienden van Goirle en de deelname aan het cultureel fietsevenement "Bels Lijntje" waar we in Weelde-Station het thema van Open Monumentendag uit werken (zie ons activiteitenblad).

Lief en leed

Onze felicitaties gaan naar:

Staf en Jeanne Bijns-Cools voor hun diamanten huwelijk op 17 juli 2014

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Zuster Teresa van Jezus, Karmelietes, geboren Elisa Verheyen op 5 juni 2014

Jos Goris echtgenoot van Nelly Machilsen op 8 juli 2014

Rik Van Vlasselaer echtgenoot van May Primus op 9 juli 2014

Joop van Diessen echtgenoot van Liesje van Rooij op 10 juli 2014

Zuster Franciska van de Drie-eenheid, Karmelietes, geboren Maria Stevens op 11 juli 2014

Om zeker te zijn dat we niemand vergeten te vermelden, vragen wij u ons op de hoogte te brengen via één van de bestuursleden, email of post gericht aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 te Poppel.

Op de thee bij Maria Vloemans-Moonen

Luc Andries

Na enkele bezoeken bij Maria tijdens de eerste jaarhelft in de Ravelse Weteringstraat waar we telkens goed ontvangen werden met thee en koek, kan u hier het eenvoudige maar bewogen leven van Maria en haar familie leren kennen.

Maria is geboren te Ravels op 21 juni 1922. Zij was enig kind. Haar vader heette Isidoor Moonen en was geboren in Munte (gemeente in de provincie Oost-Vlaanderen) 23 januari 1894 en overleden te Ravels op 3 september 1958. Moeder daarentegen was een Ravelse en heette Simons Maria Dorothea Elisabeth. Zij was geboren op 21 februari 1899 en overleden op 29 oktober 1930 toen Maria ruim acht jaar was. Zij diende bij Hotel Van Himbergen aan de brug tot aan haar dood. Het hotel is verdwenen bij de dynamitering van de brug. Haar grootmoeder langs vaders kant was De Dobbeler Josina, geboren te Munte op 6 december 1866. Zij overleed op 16 februari 1938 te Ravels. Haar grootvader Joannes Moonen was ook van Ravels afkomstig. Hij leerde zijn vrouw Josina kennen op de cementfabriek in Ravels. Waar zij diende bij de directeur.

Grootvader en grootmoeder langs moeders kant waren Simons Henricus Jacobus – Kobeke-(°Ravels 23 februari 1871 en + Turnhout 31 augustus 1966) en Hapers Maria Catharina –Mieke- (° Ravels 4 februari 1871 en + Ravels 7 mei 1962). Haar grootouders woonden schuin tegenover haar in de Weteringstraat.

Grootouders Jacobus en Maria Simons-Hapers van Maria met achterkleinzoon Marc Vloemans.

Zij waren zeer gehecht aan Marc en er ging geen dag voorbij of Marc was daar. Mieke en Kobeke beleefden veel plezier met het manneke.

Moeder Maria Dorothea Moonen-Simons (ca. 1920) en Maria Vloemans-Moonen (2014)

†

Niemand kan zich wapenen tegen het geweld der dood: op haar zeissen staat geschreven: ik kom onverwacht en wijk voor niemand. H. Aug.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
JOSINA DE DOBBELER
 echtgenote van Joannes Moonen,
 geboren te Munte (Oost-Vl.) den 6 Dec.
 1866 en godvruchtig te Ravels overleden
 na eene kortstondige ziekte den 16 Febr.
 1938, voorzien van de H.H. Sacramenten
 der Sterfenden. Lid van de Christene
 Vrouwengilde.

Zij heeft de wegen van haar huisgezin
 in acht genomen en haar brood niet in
 ledigheid geeten.

Bemilde Echtgenoot, lieve Kinderen,
 mijne pelgrimsreis is ten einde; de Heer
 roept mij tot zich op het oogenblik dat
 ik nog wenschte voor u te leven. Ver-
 geet mij niet in uwe gebeden. Blijft
 eensgezind en godsdienstig en onberis-
 pelijk, eert vader, luistert naar zijne
 woorden. Eens zien wij elkaar weder in
 den hemel.

Zoet Hart van Jezus, wees mijne lief-
 de. 300 d. afl.
 Zoet Hart van Maria, wees mijn heil.
 300 d. afl.

Drukk. P. & J. De Kinderen, Ravels.

Hand van H. Hart

Gedacht is uw gebeden de ziel van zaliger
Maria Catharina HAPERS
 echtgenote van
 Jacobus SIMONS,
 geboren te Ravels de 4 februari 1871 en
 alhier godvruchtig overleden op 7 mei 1962.
 Lid van de hand van het H. Hart, de hand des
 geprepareerdens, die overleefde godvruchtig
 getrouwde hebben.

†

Voet uw blikken van koetlijke deelen-
 sing en uw gebeden danken U
 de familie
SIMONS en HAPERS.

Drukk. P. & J. De Kinderen, Ravels.

Hand van H. Hart

Edele ziel die in de H. Hart sterft: hier worden bid-
 den.

†

BID voor de ziel van zaliger
Isiderus MOONEN
 echtgenoot van
 Maria Dorothea Elisabeth SIMONS,
 lid van de Hand van het H. Hart
 geboren te Breda de 21 Januari 1884 en godvruchtig
 overleden te Breda de 5 September 1968, voorzien
 van de H.H. Sacramenten der Sterfenden.

†

Voet uw gebeden en innemende blikken van
 deelneming danken U
 de familie MOONEN-SIMONS

Drukk. P. & J. De Kinderen, Ravels.

†

Gedacht is uw gebeden de ziel van zaliger
 de hand van het H. Hart te danken.

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
Maria Dorothea Elisabeth SIMONS
 echtgenote van
 Isiderus MOONEN,
 geboren te Breda de 21 Januari 1884 en
 alhier godvruchtig overleden te Breda de 5
 September 1968, voorzien van de
 H.H. Sacramenten der Sterfenden.

†

Voet uw blikken van koetlijke deelen-
 sing en uw gebeden danken U
 de familie
SIMONS en MOONEN.

Drukk. P. & J. De Kinderen, Ravels.

Jeugd - en schooljaren

Van haar kleuterjaren herinnert Maria zich niet veel. De lagere school volgde ze bij de "nonnen in de Kloosterstraat". Deze Zusters Annonciaden van Huldenberg stonden bekend voor hun strenge opvoeding. Maar zoals het vroeger en nog tot in de jaren zeventig van vorige eeuw meestal ging in de Kempen, moest Maria al van op jonge leeftijd meewerken in het kleine boerenbedrijf dat haar ouders er nog bij deden. Het leren schoot er dikwijls bij in en als ze thuis kwam van school was er altijd wel werk. In de winter deden ze met blote bevroren handen rapen plukken en voederbieten uitsteken. Deze laatsten mochten niet bevriezen en werden fijn gesneden met de bietenmolen. De aardappelen waren meestal gerooid voor het nieuwe schooljaar half september terug begon. Verder hielden ze varkens, kippen en konijnen. Melkvee hebben ze nooit gehad. Voor een vast inkomen zorgde haar vader als diamantslijper in Oosthoven. De schoolplicht was toen tot 14 jaar. Maar moeder werd ernstig ziek toen Maria 12-13 jaar was.

Zij bleef thuis van school en hielp mee in het huishouden en het boerenbedrijf. De pastoor kwam wel eens polsen maar dat eindigde meestal in een borreltje en “een klappeke”. En als ge naar de pastorie moest dan werd het gesprek met de dorpsheer door het raam gevoerd tenzij dat ge “geld bijhad of het beste stuk van het varken”.

Maria heeft tot aan haar trouwen altijd thuis gewerkt. Naar de bekende Ravelse kantklosschool mocht ze niet van haar ouders omdat het niets opbracht. In Ravels werd veel kant gefabriceerd dat via Turnhoutse handelaren verder werd verwerkt en verkocht. “De opbrengst was inderdaad voor de Ravelse kantklosters aan de lage kant” besluit Maria en “de winst was voor de Turnhouters en verder weg”.

Hoe hebben ze elkaar leren kennen?

Niettegenstaande dat Adriaan een ernstige jongeman was die niet veel uitging, heeft Maria hem toch kunnen strikken. Zij zette echter wel graag met haar vriendin eens een stapje in de wereld maar daar was Adriaan absoluut niet te bespeuren. Zij heeft hem leren kennen omdat hij vaak langs haar woonst in de Weteringstraat naar het Gilseinde ging. Tijdens het passeren van haar ouderlijk huis “deden ze een klapke” en leerden ze elkaar op straat kennen door simpele gesprekjes. Maria besluit: “en van het één kwam het ander”.

De oude woning in de Weteringstraat die meer naar voor stond dan de huidige en de slooptoelagen

Huwelijk Maria en Adriaan 2 mei 1942. Zij zijn midden in de Tweede Wereldoorlog getrouwd.
Zij was toen 20 en Adriaan 22. Hij is geboren te Ravels op 10 juni 1920 en gestorven te Ravels op 2 maart 1990.

Adriaan werkte aanvankelijk op de steenfabriek.

Deze ging echter failliet.

Het gezin bestond toen uit drie kinderen en ze waren een huis aan het bouwen.

Gelukkig kwam al snel burgemeester Tanghe langs die had gehoord van het voorval en bood Adriaan een job bij de gemeente aan voor vijf dagen in de week. Adriaan was jarenlang de gemeentebode in Ravels en had als hobby hout draaien.

Adriaan stond bekend als een “handige Harry” en werd veel gevraagd voor hand - en spandiensten.

Maria is nooit gaan werken. Dat wil niet zeggen dat zij een luxe leven had maar zij had thuis haar handen vol met een huishouden van aanvankelijk “zeven man”.

Zij verzorgde haar vader, grootvader Jan, Adriaan en haar gezin van drie kinderen later kwam Marc er nog bij. Verder werd het inkomen aangevuld met augurkenteelt en siervogeltjes. Die werden naar Mol-Markt (bekende dierenmarkt) gebracht op zondagmorgen.

Maria ving ook vogeltjes met behulp van vogellijm en de vogelnetten werden wel ‘ns gespannen samen met Adriaan. Daar vingen ze vooral spreeuwen mee die verkocht werden voor consumptie.

Toen de kinderen groter werden, hielpen deze mee in de augurken en konden ze zo hun spaarpotjes aanvullen.

Maria en Adriaan hadden vier kinderen.

De oudste Marleen is geboren op 1 juli 1943.

Zij heeft twee dochters Christel en Annemie.

De jongste Marc is geboren 14 november 1957.

Maria bij de augurken op de akker achter het huis.

Marc heeft een snoek XXL gevangen

Dan waren er Rob en Leo die respectievelijk geboren zijn op 9 juni 1946 en 25 januari 1949, maar helaas allebei aan de gevolgen van kanker veel te snel en te jong gestorven zijn op 1 augustus 2007 en 16 juli 2006.

Rob op wacht bij het Koninklijk Paleis te Brussel en in de Weteringstraat bij zijn paarden.

Maria heeft beide zonen Leo en Robert op korte tijd verloren aan kanker, het gebeurde op amper één jaar tijd. U kan begrijpen dat dit een zware impact had en heeft op Maria. Hierover getuigt ze: “dat het verlies van mijn eigen vlees en bloed dieper snijdt dan bij het verlies van haar echtgenoot niettegenstaande hij een goede en zorgzame vader en echtgenoot was” en verder “de mensen stonden er allemaal verstomd van”. De herinnering wordt sterker met het ouder worden. Men heeft meer tijd om er aan te denken en de dagen duren langer. Ge komt met het ouder worden steeds meer alleen te staan. Niettegenstaande deze uitspraken staat Maria nog steeds met haar twee voeten in het dagelijkse leven en heeft ze een gezonde nuchtere positieve levensbeschouwing waar menig jong persoon een voorbeeld mag aan nemen. Ze doet zelf haar boodschappen en samen met Puur-huishoudhulp en Pruts (tweejarig hondje) beredderd ze het huishouden. Maria heeft dus naast twee kleinkinderen ondertussen ook vier achterkleinkinderen (Stefan, Jana, Seppe en Siem).

Kleindochters Mieke, Christel en Maria. Viergeslacht: Christel, Jana, Marleen en Maria.

Achterkleinzonen Stefan en Siem.

De oorlogen

Maria's familie is in contact geweest met de Eerste Wereldoorlog. Grootvader Joannes Moonen vluchtte tijdens WOI naar Hooge Mierde waar hij bij een boer verbleef die hem al werk verschafte van voor de oorlog.

In 1938 gaan ze met een busreis, georganiseerd door de oud-strijders van Ravels, mee naar de streek van Ieper. Vele loopgraven en andere miserie waren nog steeds te zien. Ieper kroop langzaam uit zijn verwoesting. Het was een beklemmende trip. Ja zegt Maria: "tegenwoordig is reizen plezier maken, toen ging men op reis om iets te leren of te bekijken en een bedevaart naar Lourdes was om te bidden en bewegen te doen".

In de loop van de Tweede Wereldoorlog worden ze op een ochtend heel vroeg door Duitse soldaten van bed gelicht. Hun eerste kindje Marleen was nog maar enkele maanden oud. Adriaan en Maria met dochtertje moeten zich "Reisefertig machen" en melden in het kasteel van Turnhout want ze worden verplicht tewerkgesteld in Duitsland.

Maria heeft toen de ganse dag in het kasteel van Turnhout gezeten met haar kindje Marleen. Waarop de dienstdoende Duitse officier uit medelijden haar 's avonds naar huis laat gaan in plaats van naar Duitsland af te voeren. Adriaan wordt effectief naar Duitsland overgebracht meer bepaald naar de streek van het Harzgebergte. Adriaan heeft ongeveer anderhalf jaar in Duitsland gewerkt bij Otto Schickert & Co., K.-G. in Rhumspringe a/Harz.

Adriaan heeft tot op het einde van de oorlog gewerkt in Duitsland. Toen de bevrijding in Duitsland op gang kwam, zijn ze ondergedoken bij een Duitse boer in de Harz en wanneer de geallieerden er langs kwamen hebben ze met witte lakens de aandacht getrokken. Ze werden verzameld in Duitse kampen en na een tijdje mochten ze naar huis weerkeren met primitief treinvervoer. Ten lange laatste kwam hij verwilderd aan in het station van Turnhout waar hij van een cafébaas een fiets mocht lenen om naar Ravels te peddelen. U zal begrijpen dat het weerzien met vrouw en dochter een intens gelukkig moment was voor het jonge gezin. Marleen huilde aanvankelijk heel veel voor die vreemde man. Ze was nog maar amper twee jaar en kende haar vader niet. Het duurde enige tijd voor ze gewoon was aan die papa!

Vieringen en Huwelijken

Bij het huwelijk van dochter Marleen:

Links zien we Adriaan en Maria Vloemans-Moonen, de ouders van Marleen.
Rechts zien we v.l.n.r. Leo Vloemans, Tante Yvonne Severijns- Borghs en Rob(ert) Vloemans

Gouden bruiloft van Jacobus Simons en Maria Catharina Hapers in 1946

Staand bemerken we v.l.n.r. Nonkel Van de Pol Frans, Adriaan Vloemans, Maria Moonen, vader Isidoor Moonen, Joanna Bartels en nonkel Simons Jan; op de voorste rij v.l.n.r. Anna Van de Pol, Theresia Simons met Van de Pol Liva op de schoot, Cornelis Van de Pol, grootvader Jacobus Simons, dochter Marleen, grootmoeder Maria Hapers, nonkel Louis Simons en André Simons.

Diamanten Bruiloft van Kobeke en Mieke Simons-Hapers in 1956

Staand v.l.n.r. tante Liza Janssens, Frans Van de Pol, drie maal een Van de Pol, Adriaan Vloemans, Maria Moonen, Joanna Bartels, tante Simons, Robert Vloemans. Zittend v.l.n.r. Jan Simons, Trees Simons, Kobeke Simons, twee meisjes (Simons of Van de Pol), Mieke Hapers, Leo Vloemans en nonkel Louis Simons.

Briljanten Bruiloft van echtpaar Simons-Hapers in 1961

Staand v.l.n.r. tante Liza Janssens, nonkel Frans Van de Pol, Segersl, zoon en dochter van Frans= Anna Van de Pol, Adriaan Vloemans, Simons, Maria Moonen, vrouw van Simons, Van de Pol, Robert Vloemans, Zuster=achternicht via haar grootmoeder langs moederskant, Marleen Vloemans en Liva Van de Pol; zittend v.l.n.r. nonkel Jan Simons, Trees Simons, grootvader Kobeke Simons, Agnes Simons, Ria Simons, nichtje Krisje(Simons) van Maria, Marc Vloemans, grootmoeder Mieke, Simons Louis.

Moderne media in de twintigste eeuw

Kort na de Tweede Wereldoorlog had de familie al een radio die de huiskamer vulde met gezellige muziekjes en programma's. De buurtbewoners kwamen regelmatig luisteren naar "de koers" (wielrennen) en op zondag werd er door de duivenmelkers bij Maria thuis de weerberichten en de berichtgevingen voor de duiven gevolgd. Later in de jaren vijftig waren zij bij de eersten in Ravels met een televisietoestel. Er werd een flinke mast gezet voor de televisieantenne want het signaal moest helemaal vanuit het Brusselse naar Ravels komen en dat liep in die tijd wel 'ns mis. Later werd er in Schoten een tweede zendmast gezet die dit euvel opving. Maar de televisie was een hele revolutie in de gemeente. De mensen uit de buurt kwamen bij hen kijken naar de speciale gebeurtenissen. Zo herinnert Maria zich nog de mijnramp van Marcinelle (8 augustus 1956-262 slachtoffers) met de hartverscheurende beelden die velen onder ons zich nog herinneren. Op een keer was de paus op televisie en een vrouw uit de buurt knielde en maakte een kruisteken: "Ja" zegt Maria "zo zou het leven eigenlijk verder moeten hebben gelopen".

Migratie

Wij kunnen hier nog aan toevoegen dat economische migratie iets van alle tijden is. Een verschil met tegenwoordig is dat het toen meestal blanke (Kaukasische ras) mensen waren. Niettemin moet ge de impact op de migrant dat hij nu blank of zwart is niet onderschatten. De mentale verhuizing toen ging weliswaar over een kortere afstand. Het psychologisch effect zal daarom niet veel minder of meer geweest zijn dan de hedendaagse economische gelukzoekers ondervinden. De wereld van tegenwoordig is een groot dorp geworden door alle moderne communicatiesystemen en daarom zullen economische migranten in de huidige maatschappij nog veel makkelijker kunnen integreren, tenzij de “geloofsovertuiging” hen dat belet.

Maria getuigt hierover dat de streek waar haar voorouders zijn geboren een arme regio was. Ze vindt als ze er tegenwoordig nog op bezoek gaat dat het er nog achter is. Ravels daarentegen had rond 1900 een belangrijke klei-industrie ontwikkeld en er ontstond migratie naar Ravels van vooral binnenlandse migranten.

Enkele bekende economische migranten in België zijn bijvoorbeeld de vader (Gaston Onkelinx °Jeuk 13 juli 1932) van minister Laurette Onkelinx (°Ougrée 2 oktober 1958) die vanuit het Vlaamse Limburg naar Luik verhuisde voor een job in de staalindustrie. Haar moeder was een Française van Algerijnse afkomst.

Zo zijn er uit Vlaanderen mijnwerkers naar Wallonië verhuisd. Anderen pendelden dagelijks uren over en weer naar Waalse en Limburgse mijnbekkens. Een bekende figuur uit eigen gemeente was Henri van de Pol (voormalig schepen) die in de Limburgse mijnen heeft gewerkt. Hij was de vader van huidig cultuur-en sportschepen Jef van de Pol.

Anderen die als boerenknecht op de grote Waalse of Noord-Franse boerderijen gingen werken al dan niet in vaste dienst of seizoensarbeid. Ja, er was toen nog armoede in Vlaanderen en dat vergeten we tegenwoordig wel ‘ns door al de communautaire tegenstellingen.

Tips van Maria

Onthoud goed: “als ge alleen raakt, zult ge uw eigen er door moeten slaan. Ze komen niet naar u, ge moet zelf naar buiten komen”. Zo tracht Maria alle bijeenkomsten van Ziekenzorg in Ravels mee te maken. Het jaarlijks worstenbrood en appelbollenfestijn aangeboden door de gemeente in De Wouwer slaat ze niet over. Het rusthuis daar moet ge zolang mogelijk wegblijven en als ge uw eigen goed voelt dan kunt ge daar op bezoek gaan bij de weinig resterende leeftijdsgenoten.

Tegenwoordig gaat het wel allemaal veel te rap en op reis of een daguitstapje is er niet meer bij. Ze heeft ook nooit na het overlijden van Adriaan de behoefte gehad om te hertrouwen. Ze had het met Adriaan altijd goed gehad: “ja ’t was ‘ne goeie man”. Adriaan zei vaak: “doe u niets tekort en pak het makkelijkste eerst”.

Doe dus maar rustig aan en pak het gelijk het komt.

Bij deze willen wij Maria bedanken voor de fijne ontvangsten en de gezellige gesprekken. Bovendien wensen wij Maria en haar familie namens de redactie nog vele gelukkige jaren.

Hou u goed!

“Acht jaar student” door Dr. A. Van Baelen

26

Van St Michiel en St Jan

(Vervolg)

De Triomfantelijke Verzoening.

door DEO GRATIAS

Lang hielden de mensen dat wringen tegen elkander toch niet uit. De boeren begonnen minder zuur tegen elkander te kijken en riepen van verre wat ze dachten over 't weer. 't Was te zien dat al dat wringen begon te wringen en dat ze naar gelegenheid zochten om weer broeders te worden, want zo is het volk van Welt, vredelievend van aard.

't Werd vlakaf gezegd in de Boerenbond en in de herberg dat de ruzie nu al lang genoeg geduurd had en dat er iets moest gebeuren om aan de mensen te tonen dat er maar een Welt was en zou blijven. Toen zei er zo iemand dat er niets beters kon gevonden worden dan Welt te eren in de oudste en de jongste van zijn inwoners en die twee plechtig te bezoeken met al de maatschappijen van 't dorp.

't Was maar gezegd om te lachen, maar het voorstel verwierf toch algemene bijval want daar was geen politiek mee gemoeid en het geviel nu juist dat Jefke Van Gils, de oudste man van 't dorp, in de Straat woonde en dat Lewiske, de vrouw van Cornelius Becanus, sinds enige dagen in 't Singeltje in 't kraam lag.

Daar werd spoed gemaakt met de zaak en 's zondags daarop trok de stoet al uit.

Hij werd gevormd op 't Meuleneind, aan Toon Luyten, want 't was zo gezegd, de stoet zou heel 't dorp doorlopen.

Het kanon ging af en de eerste groep te paard, kwam in beweging.

Joanna Molana reed in 't midden: zij verbeeldde de Maagd van Welt, en die eer was haar te beurt gevallen, omdat zij bewijzen van haar rijkunst had gegeven in de paardencirk. Heur tenger lijf stak in een geel kleed en een hemelsblauwe mantel hing breed uiteen over de lichte haken die zij bereed. Zij droeg aan hare arm het nieuwe schild van Welt: Sint Michiel, geheel in 't goud

in de blauwen bovengrond, en onder, in 't gevelvak, Sint Jan met zijn gezicht haast verborgen in zijn lange haren en een licht purperen kleed aan, de kleur van de bloemekens van de hei.

Nevens de Maagd reden twee jonge boerenkerels op zware paarden: zij droegen rozen op hunne hoed en een blauw-gele sjerp dwars over de borst. Hun zware paarden sloegen hun hoeven kletterend op de kasseien; zij wrongen met hun lijven en schudden met hun koppen en 't was al spier en beweging dat er wemelde onder h'n gladde huid.

Dan volgde de Sint Nicolauskring, de beroemde fanfare. Fons van de maalder droeg de leeuwenvlag van 't Vlaams Verbond vóór hen uit, en achter hem kwamen de hoornblazers met de hand aan hun zwijgend instrument. De kleine trommelaars stapten fier in 't gelid vóór de schreeuwende klarinetten en de schetterende koperen instrumenten. Heel de Straat schoot vol muziek en Charel van Loon joeg de donder van de grote trom er tussen door met rake forse slagen, die de ruiten der huizen deden daveren.

Al de leden van de Sint Nicolauskring waren gekleed op hun paasbest. Zij droegen fijne kostuums, naar de laatste mode, met een hel gekleurd zakdoekje in 't bovenzakje van hun jas, lichte bruine schoentjes, heldere zijden kousen en hier en daar liep er al een tussen met een echte gabardine aan zijn lijf.

Dan kwam de machtige boerenbond, achter de wit-groene, wapperende vlag, waar Sint Isidorus in stond te knikken en te buigen.

Een eerste groep moest de oude tijd verbeelden: hij werd gevormd door boeren met hoge zijden klakken op hun kop, rode zakdoeken om hun hals en blauwe kielen aan hun lijf. Hun voeten zaten in grote klonen, gevuld met hooi en op hun schouders droegen ze allerhande gerief: schuppen, vlegels, gaffels en hooigritsels. Ze stapten fier op maat en 't was wonder om zien, wat een indruk van kracht ze gaven tegenover de fijne heertjes der fanfare. Jan Ballemans, Antonius Ambrosius en Cornelius Palum leidden deze groep, gaande in de eerste rij.

Er volgde een kleine tussenruimte en daar ging een maagdeke in, in 't wit gekleed, dragend een gouden hoorn van overvloed waar een prachtige ruiker in stak van gele korenaren en

haverbellen, die omhoogschoten uit een krans van heidebloemen.

De nieuwe tijd ging daarachter. Eerst liepen zware ploegen, met ontzaglijke scharen op hun wielkje voorbij, en cultivatoren met blinkende schijven en nieuwerwetse ijzeren eggen, en toen kwam Slegers uit de Heg met zijn zaaimachien, door twee paarden getrokken en zo breed dat het heel de steenweg besloeg. Suske Van Hees reed hem achterna met zijn maaimachien en achter hem kwam de garçon met een mestwerper. De ontzaglijke dorsmachien door een poffende tractor voortgesleept, kwam laatst van al aangebold met een gerammel en geratel als een hel.

Achter de Boerenbond, kwam als van zelfs de wagen der melkerij: 't Was oprecht indrukwekkend. Bonneken Van Hees en Fien Segers stonden van voor met een heldere witte voorschoot aan, achter een tafel bedekt met een hoge piramide van Weltse boter en bloemen. Achter hen stond een verhoog bezet met blinkende melkkitten en daar zat de dikke directeur midden in, met waggelende kaken, als een zwijgend bewijs van de kracht van melk en boter.

De bijbedrijven van 't boerengedoen volgden. Toon Moeskops kwam eerst. Als hoofd van de Biebond, de Sint Ambrosiusgilde, droeg hij een biekorf op zijn hoge stok. Zijn oude benen deden geweld om op stap te gaan en hij zeverde wat nevens de steel van zijn pijp terwijl hij rondkeek en lachte en knikte tegen de mensen.

Slechts enige leden van zijn bond volgden, maar zij waren onkenneijk, want zij hadden de bieuif over hun kop en men zag niets dan brandende pijpen die door 't ijerweefsel staken.

De nederige geitenbond, de Sint Jansbond genaamd, kwam achter de biebond. Jan Van Marijnen droeg een beschilderd bord waar een oud vrouwtje met een mager geitje op stond, en nevens hem, aan de hand van Jo Stoom, ging de grote geitebok. Zijn lange horens waren voor de gelegenheid verguld, en op zijn borst, onder het witte puntbaardje, hing de gouden medalie, waarmee hij vereerd was, aan een breed zijden lint in de nationale kleuren. 't Was een pracht van een beest, dat zijn weerga niet had in heel 't koninkrijk de roem van 't Meuleneind en de glorie van 't graafschap, maar van in een stoet te gaan had hij maar weinig verstand.

Hij wong buitenuit en deed vieze sprongen en Jo moest gedurig op zijn snuit slaan en hem toesnauwen: „kunt ge dan, matverdekke, niet wat op stap gaan!”

De leden van de geitenbond volgden, simpele mensen die wat beschaamd keken, maar 't is zeker dat de oude spotnaam daar wat schuld aan had.

De kiekenboeren hadden veel beziens. Hun wagen verbeeldde een reusachtige hen, met pluimen en hoog rode kam, die op een nest zat. De eieren vielen er aanhoudend uit en Sooi Van de Pol stond er achter om ze op te vangen in zijn hoed.

Nu volgden de verenigingen zonder winstgevend doel. Eerst de Bond der Grote Gezinnen. Daar konden al de leden niet ingaan, want alles wat te Welt getrouwd is, is daar lid van. Maar Jaakske van Gils vertegenwoordigde ze allen. De oudste dochter droeg een korfke met bloemen en daarachter kwamen Jaakske en Trees, met haar kleinste kind op de arm. De zeven zonen van hun huishouden kwamen achterna in een schoon rechte lijn, die naar beneden liep van de oudste naar de jongste.

Desje volgde met de vlag van de Sint-Teunisgilde, dan de duivenmelkers met constateurs en duivenkevis op hun rug, dan de leden van de veloclub met hun versierde rijwielen aan de hand.

De stoet werd gesloten door een komische groep die de volkenbond voorstelde. Lewie van Toon Brosen kwam eerst spelend op zijn harmonica. Hij droeg een hoge buis en een lange piteleer lijk Uncle Sam van Amerika en de vier natiën van de wereld gingen arm aan arm achter hem. Kees van Hees zijn gezicht was zwart gemaakt. Hij droeg een ring in zijn neus, een spannende zwarte trui en zwarte onderbroek en daarover een helderwit roksken om zijn heupen. Jef van 't Hoogeind was geel geschilderd met schuins getrokken zwarte wenkbrauwen. Hij droeg een lang, statig geel kleed met brede mouwen, en op zijne kop, een mutske van dezelfde kleur. Een lange staart haar hing van zijne hals tot in de vouwen van zijn knieën. Toontje van Lenaerten had hoge veren op zijne kop steken lijk een roodhuid in een bont-gekleurde deken over zijne schouders. Staf van de garçon naar de laatste mode gekleed, en met een grote bril op zijne neus, verbeeldde het witte ras.

Amerika speelde op de harmonica en vier natiën sloegen hun benen uit en dansten op de maat van het lied:

Wij zijn gezworen kameraden

Wij zullen malkanderen niet verlaten

Wij zijn bijeen en wij blijven ondereen

Wij zullen onder elkander geen ruzie maken.

Heel de gemeenteraad kwam wat achterna in de beste verstandhouding.

Op twee rijen stond het volk voor de huizen en de trekkende stoet nam het mee op zijn doortocht.

't Was een ontzaggelijke hoop die door de straat wemelde en Treske Van de Wouwer pikkelde wat achterna met heur stokske de hand gedrukt op heur zere heup.

Jefke Van Gils zat aan 't vuur met een gloeiende kool tussen de tang en zijn opgestopt pijpke in de mond, toen de burgemeester met een drie kleurige sjerp aan binnenkwam. Hij keek wat verwonderd omhoog, maar Mieke Van Heyst riep dat het muziek buiten op hem stond te wachten. Hij pruttelde wel wat tegen toen de burgemeester hem de arm gaf maar hij ging toch mee. En Jaak kwam achterna met een biezen leuningstoel.

Toen Jefke de deur uitstropelde, ging er van al het volk dat er stond een daverend bravo omhoog; de fanfare speelde de Vlaamse Leeuw, de vlaggen wuifden, de biekorf wipte op en neer op de lange stok, en de brigadier van de douanen, die daar op ronde was, sloeg aan.

Jefke liet zijn eigen gewillig in de zetel zetten en Mieke van Heyst ging achter hem staan, fier omdat ze hem zo lang in 't leven had gehouden.

De burgemeester stak zijn hand omhoog en toen het volk stil was geworden, zei hij zo: „Jefke, al de mensen die hier staan zijn gekomen, omdat gij nog de oude, echte heiboer zijt van vroeger. Zo gij altijd geweest zijt, zo zijn ook onze vaders geweest, met wie gij geleefd hebt, in u vereren wij de mensen nog zo arm en toch zo blijmoedig, zo schraal gevoed en toch zo ijzersterk. Zij sloegen een kruis als het schemerde door hun vensterkens en gingen verheugd de lange werkdag door in de brandende zon totdat de smoor omhoog kroop uit hun velden. Ze hebben

de heidegrond geroerd met liefde en al wat hij schonk namen zij aan met een dankbare blik naar boven. Zij leefden tevreden en de blijheid woonde met hen onder het strooien dak en de echt Kempische leute zat met hen des winters rond het vlamrende turfvuur. Wij kregen van hen onze sterke armen en ons taai geduld en de diepe godsdienstzin, die immer in Welt heeft gebloeid. En nu wij hier voor u staan, zeggen wij het luid: Wij willen blijven zoals gij en onze vaderen geweest zijt en onze kinderen zullen wij leren te zijn zoals zij.

Bezie de ogen van al de mensen die hier staan, zij houden van u als een kind van zijne vader en roepen u toe: Blijf nog lang met ons Jefke van Gils, de laatste die nog leeft van de oude heiboeren."

Jefke keek om naar Mieke van Heyst en Mieke schreeuwde hem in zijn oor: De burgemeester zei dat ge nog lang zult leven." „Ha, zei Jefke en hij draaide langzaam zijn waterige ogen naar de burgemeester: „'t Zou nog genoeg gaan, zei hij, maar met de afgang, daar sukkel ik geweldig mee."

Het werd stil en de mensen die achter stonden gingen op hun tenen staan en rekten hun halzen uit, want daar kwamen nu twee jongentjes naar voren. De ene boog diep voor Jefke en zei een schoon gedichtje op: „Eert de Ouderdom." dat meester Van Beek gemaakt had en toen hij gedaan had bood de andere op een zilveren schotel een nieuwe pijp en een gevulden tabakzak aan de feesteling.

Jefke's gezicht verhelderde toen hij de pijp opnam. Hij bekeek ze met echte kennersblik en toen stak hij ze in zijne mond en joeg er zijn adem een paar keren door om te zien of ze trok. De burgemeester begreep, hij vulde de pijp en gaf vuur.

Daar ging een luid gejubel omhoog. De fanfare speelde: „Waar kunnen wij nog beter zijn" en 't volk zong mee en Jefke smoorde het calumet des vredes met smakkende lippen en diepe kuilen in zijn oude kaken. Hij joeg de rook omhoog en de blauwe wolkjes stegen op en schoten dan uiteen om 't overal te zeggen dat het weer vrede was op 't dorp.

De stoet keerde om en nam aan Charel Segers de richting van de Dijk.

Aan het nieuwe kapelaneenhuis stonden drie pastoors achter 't haagsken: die van Sint Michiel, die van Sint Jan en de vorige pastoor, die vijf en twintig jaar trouwen dienst had gedaan bij St Michiel en nu van een jaargeld leefde op zijn buitengoed, in 't verre Hageland te Rooy dat hij wat aan 't opknappen was om uit te rusten.

Toen de boerenbond voorbijtrok richtte de oude pastoor zijne kop fier omhoog, en hij mocht het doen want het was zijn werk dat daar ging. Zijn rechte hand stak onder zijn singel en speelde met de horlogieketting. Hij wipte wat op en neer op de tippen van zijn schoenen en zijn ogen glinsterden weer met jonge glans, want, als het zwaar alaam der boeren als een daverende batterij voorbijrolde, gingen alle ogen met een lach en een knik naar hem, de oude kapitein.

De pastoor van St Michiel was stil: hij hield zijn hand voor zijne mond en kuchte wat om zijn ontroering te verbergen.

De pastoor van St Jan keek scherp toe door zijn glinsterende brilglazen. Hij neep zijn lippen opeen, daar trilde iets in zijn magere kaken en hij schoof zijne hoed wat achterover om lucht te geven aan de geestdrift die zat te woelen in zijne kop.

Toen de stoet voorbij was, wierp de pastoor veteraan zijn gezicht wat vooruit naar die van St Jan.

„'t Is, verdekken, toch nog maar schoon!” zei hij en hij wreef in zijn handen en krabde in 't haar achter zijn oren.

„Om uit te schilderen, podorie!” was het rake antwoord, want zij waren gewoon hun woorden vast te leggen, lijk echte, brave boerenpastoors dat doen.

De stoet trok het Singeltje binnen en ging in een halve kring staan voor de deur van Cornelius Beccanus. De burgemeester ging weer binnen en 't duurde wat eer hij terugkwam, maar eindelijk verscheen hij toch met Lewiske en de fanfare speelde zacht als een wiegelied.

Lewiske ging zitten in een rood fluwelen stoel, die Nelles had buiten gebracht. Zij zag nog wat bleek en keek verlegen op naar al de mensen en Kee, de baakster, ging achter haar staan en trok de witte neusdoek goed dicht rond het tere lijveken van 't kindje.

Weer stak de burgemeester zijn hand omhoog, de fanfare viel stil en de mensen rekten hun eigen weer uit om te horen wat hij ging zeggen:

„Lief Kindeken, sprak hij, wij komen van de oudste mens van Welt en nu staan wij vóór u die de jongste zijt van ons allen. Veel is er veranderd sinds de oudste van ons allen in de wereld kwam, en veel zal er veranderen tijdens uw leven.

Want als gij oud zult zijn, lief kindeke, dan zal er in Welt geen heide meer bloeien. Uw huizen zullen vertrijzen waar de zwarte dennen nu groeien en uw vee zal grazen in malse weiden, daar waar de stille vennen nu liggen te dromen. En al wat woest en wild is, zult gij openrijten met uw ploegen en uw gouden oogsten zult gij maaien op de nu zo rozige heuveltjes der heide.

Maar het offer van zijn schoonheid zal Welt brengen met vreugde om al de kinderen te voeden die zijn moeders zullen schenken en aan allen een plaatsken te gunnen op de enge schoot.

Maar één mogen zij blijven van hart en van ziel al die komen zullen na ons, en als de zware stem van St Michiel over uw landdouwen zal gaan, dat de heldere parochieklokskens dan antwoorden, als kinderen op de stem van hun moeder, en dat het klinken blij en eensgezind van uit de Straat van de Baalse dijk, van uit de Overhei en van elders.

Dit is de wens die heden uit ons hart komt. Groei en bloei, lief kind, groei en bloei, lief Welt, strek u uit, maar houd hart en ziel steeds vroom als degenen die ons zijn voorgegaan.”

Nu trad er een maagdeke in 't wit vooruit en schonk het borelingske een fijn bavetteke dat de zusters zelf geborduurd hadden. Zeven andere meisjes stonden in een rij geschaard en ze zongen, terwijl de fanfare speelde:

„Wie zal er ons kindeke douwen
En doet het zijn moederke niet
Wie zal er zijn dekentjes vouwen
Dat 't schaars door een holleke ziet.
Kleine, kleine moederke alleen
Douw, douw, douw, douw derideine
Kleine, kleine moederke alleen
Kan van uw wiegske niet scheën.”

34

Lewiske's gezicht straalde van al de fierheid van 't moeder-zijn en heur ogen gingen van heur kind naar 't volk en van 't volk naar heur kind. De mensen stonden te reikhalzen en ze zagen allen het rozig gezichtje van 't kindeke dat zijn handjes loswong van onder de witte neusdoek en zijn kleine vingertjes opensperde naar moederke.

De vrouwen stonden te wenen en de stuurste mannen voelden iets door hun lijf gaan en de biekerf bibberde lichtjes op de lange stok, want het ging er zo aandoenlijk en zo plechtig als in een kerk. De verklede boeren hielden voorover als de herders bij de kribbe, de vier natiën in hun bonte kleren, keken toe als de koningen die kwamen van verre en de stemmen der kinderen klonken hel en fijn als die van de engeltjes, die zongen te Bethlehem: „Gloria in excelsis Deo!” Vrede den mensen van goeden wil.

De vergadering van Osda op 27-8-1939.

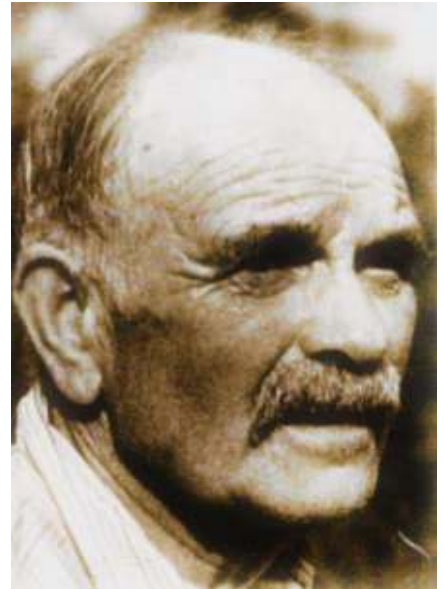

Verduidelijking bij het verhaal van dr. Amandus Van Baelen

Deze artikelen zijn verschenen in "De Schakel". Dit is het trimestriële blad van de oud-studentenbond van het Damiaancollege te Aarschot. De schrijfsels handelen over de opsplitsing van de parochies Sint-Michiël en Sint-Jan. Ze zijn verschenen in 1955.

Nog enkele verklaringen:

- De Graafschap=Weelde
- 't Senaat van Welt=de gemeenteraad
- Albertus imperator missum dominicum salutatur=Albertus bevelhebber gezant der Heren groet u
- Confederatio grillotalparum=Bond van de Veenmollen
- 's Konings afgezant aan 't Scheld=de provinciegouverneur
- 's Konings heraut=het Belgisch Staatsblad
- Cornelius Becanus=Corneel Van Beek-Van Loon
- Joanna Molana=Jeanne Vermeulen
- Antonius Ambrosius=Toon Brosens
- Cornelius Palum=Corneel Van der Paalen
- 't Verre Hageland te Rooy=Waanrode

Overhandiging prijs n.a.v. onze quiz eerder dit jaar in dit tijdschrift

In het vorig tijdschrift hebben we reeds de oplossing vermeld: dr. Amandus Van Baelen.

De gelukkige winnaar is Mevrouw Annie Poppeliers, geboren te Poppel en woonachtig te Turnhout.

Er zijn maar twee mensen die de juiste oplossing hadden, maar met de schiftingsvraag zat Mevr. Poppeliers er het kortste bij.

Op zondag 10 augustus was het dan zover en hebben wij haar de prijs kunnen overhandigen. De winnares was zeer gelukkig, getuige de foto's, met het heemkundig cadeau (winkelwaarde €30.00).

Terugblik op onze Activiteiten

Bedevaart naar de martelaren van Gorcum

Op donderdag 24 juli jl. vond de jaarlijkse bedevaart van de Sint Michielsparochie van Weelde plaats. Dit jaar sloot HeE Nicolaus Poppelius bij deze bedevaart aan.

Bij aankomst stond de koffie met een lekker stuk gebak al klaar.

In de bedevaartkerk werd de H.Mis gevierd waarin pastoor Pluym voorging. Deze viering werd afgesloten met de ommegang rondom het martelveld waarbij het lied ter ere van de heilige Nicolaus Poppelius niet mocht ontbreken.

's Middag trok het gezelschap naar de maasvlakte er was een bezoek aan de tentoonstelling over de opbouw van deze vlakte (opgespoten zand). Ook was er de mogelijkheid om het historische centrum van Rotterdam, met haar hedendaagse architectuur, te bezoeken en te bekijken.

De dag werd afgesloten op de pannenkoekenboot.

HeE Nicolaus Poppelius & moderne media

Ook onze vereniging maakt gebruik van de moderne middelen om onze opdracht uit te dragen.

Wij maken steeds meer gebruik van e-mail.

Op internet is onze website reeds enkele jaren een veel bekeken pagina.

www.nicolaus-poppelius.be

Zij staat open voor iedereen, er is geen afgeschermd gedeelte.

Tevens is Facebook geen onbekend medium meer!

www.facebook.com/NicolausPoppelius

Het bij de tijd houden van zowel de website als de Facebook-pagina vragen de nodige aandacht. We trachten via deze mogelijkheden o.a. het wel en wee van onze vereniging te laten zien aan iedereen!

Open zondagen MAG in 't Kaske

Door de nieuw opgevatte inrichting en tentoonstelling is het bezoek, op de 2de zondag van de maand, meer dan voorheen !!!

Dus inzet loont!

Waarvoor nogmaals onze grote dank voor de werkende leden die afgelopen winter zich ingespannen hebben om van het "Heemkundig Museum" een "Museum Aan de Grens" (MAG) te maken.

Dinsdagen in het archief- en documentatiecentrum

Iedere dinsdag voormiddag komt een groep werkende leden samen in de voormalige pastorie van Weelde-Station om er te werken aan het archief. Mensen die het archief en onze documentatie willen raadplegen zijn steeds welkom!

Het is raadzaam om vooraf contact op te nemen:

e-mail: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

gsm: 0474 97 17 27

Studenten van het 5de middelbaar hebben in het kader van het project van "Kempische klaprozen" onderzoek komen doen in ons archief.

Bezoek van het VVV i.v.m. het Plattelandsproject 2015 op 16/08/2014

Enkele overwegingen bij het bewaren van onze graven

Historie

Ravels heeft al van in de prehistorie (IJzertijd) een gedocumenteerde begrafenis cultuur (zie reeds eerder uitgegeven boeken van onze kring, Marc Vermeeren en onze tijdschriften).

Tijdens de Romeinse overheersing (vondsten gedaan aan de Schootseweg en Klein-Ravels) werden er voor elke nederzetting één à twee grafvelden voorzien. Men cremeerde de lijken zoals in de IJzertijd. In de laat-Romeinse tijd begon men doden te begraven in kisten. In de Griekse en Romeinse periode werd het dode lichaam als onrein beschouwd en werd er begraven buiten de stadswallen. De eerste christenen in die tijd begroeven hun overledenen ook buiten de stad in schuilplaatsen (catacomben). Nadat keizer Constantijn het christendom als godsdienst officieel erkende (313 na Christus) werd er niet meer begraven in de catacomben. De christenen begonnen toen gedachteniskerken te bouwen rond de martelaarsgraven. Boven het graf kwam een altaar. Het werd de vrome wens van de christen mens om in de nabijheid van de relieken van een martelaar begraven te worden. Deze gewoonte evolueerde toen zo dat het Romeinse verbod om te begraven binnen de stadsmuren werd opgeheven. Vanuit Rome kwam toen in de christelijke wereld het gebruik om in de kerk begraven te worden meer en meer in zwang.

Later in de Middeleeuwen werden de welgestelden die het konden betalen in de kerk begraven onder een arduinen plaat met grafopschrift. De plaatsen in de kerken waren beperkt en er werd veelvuldig boven elkander begraven en ontgraven. De beenderen werden ontgraven en verzameld in knekelhuizen, kerkzolders, enzoverder. Omdat de vraag het aanbod overtrof was de prijs in verhouding naargelang ge dicht of ver van het hoofdaltaar werd begraven. Het was een privilege dat weggelegd was voor adel, macht en rijkdom. Dit had als voordeel dat de vloer van de kerk verhard werd en ook in goede staat gehouden door de welstellende klasse.

Aan dit gebruik kwam een einde onder Jozef II in 1784 (Oostenrijkse tijd) en Napoleon in 1804 (Franse overheersing). Jozef II verbood ook om nog binnen de dichtbevolkte stadscentra ter aarde te bestellen. Sindsdien waren niet alle kerkhoven nog een “hof” rond de kerk. Er werden nieuwe begraafplaatsen aangelegd zonder relatie met een kerkgebouw.

De gewone sterveling werd in de gewijde grond rond de kerk begraven met een houten kruis als herinneringsteken. Nochtans was er op het kerkhof ook een hiërarchie. Zo spreekt men van de “gouden hoek” die aan de oostzijde van de kerk is. De graven werden toen veel georiënteerd. De dode lag met de voeten naar het oosten zodat hij of zij op de dag van het Laatste Oordeel door rechtop te zitten met het gezicht naar het oosten, Christus’ komst tegemoet kon zien.

Vanaf 1857 werd België voor tientallen jaren liberaal bestuurd. Zij trachten de begraafplaatsen te seculariseren. Sinds de Franse tijd werd het gebruik van de grafkelder en het begrip “eeuwigdurende concessie” ingevoerd. De “eeuwigdurende grondafstand” gaf dan weer de mogelijkheid om in open- lucht een duurzaam monument op te richten. Naam, faam en fortuin situeerden zich niet langer meer in de kerk. In de steden kende dit een ongeremde uitbreiding maar in de dorpen werd de band met het kerkgebouw niet volledig verbroken. Zo lieten adellijke families cenotafen en obit-rouwboarden met het wapenschild in de kerk aanbrengen. Ze werden buiten ook zo dicht mogelijk bij de kerkmuur begraven en sommigen hadden een grafkelder onder de kerk met een toegang langs buiten (voorbeeld is de koninklijke grafkelder in Laken). Ook werden er in de buitenzijgevels van de kerken gedenkplaten aangebracht. De eerste industriële massaproductie van grafmonumenten voor de gewone man, zoals gietijzeren kruizen kwam op gang. In de dorpen bleef de kerk het middelpunt van twee concentrische kringen. De kerk werd/wordt omringd door eerst de dodenwereld en ten tweede door de levende.

De wet van 20 juli 1971 stelde een einde aan de “eeuwigdurende grondafstand”. Sindsdien wordt een concessie voor maximaal 50 jaar toegekend (deze termijn is onbeperkt hernieuwbaar) en de persoon die de hernieuwing aanvraagt, staat in voor het onderhoud.

In onze gemeente kan men nieuwe concessies nemen voor een duur van 30 jaar en de duur van een verlenging is vastgelegd op 15 jaar. Gedurende de concessietijd is er zorgplicht voor de concessiehouders. Indien deze hier niet aan voldoet, zal hij/zij schriftelijk worden aangemaand zijn plicht op te nemen.

Als niemand de hernieuwing opneemt zijn veel oude grafmonumenten in hun bestaan bedreigd. Opzet van de wet is de aftakeling van de oude kerkhoven tegen te gaan en tevens nieuwe plaatsruimte te creëren. Hopelijk doorstaan een aantal oude graven dit offensief zodat we toch een herkenbaar beeld op de visie van leven en dood einde 19de en ruim eerste helft 20ste eeuw kunnen behouden.

De vzw Epitaaf die in 1987 opgericht werd, vestigde de aandacht van het grote publiek en de overheid op de specifieke problematiek van het funerair erfgoed. Begin jaren 1990 kwam er een professionalisering in de schoot van de toenmalige afdeling van Monumenten en Landschappen door de oprichting van de afdeling funerair erfgoed.

Het Vlaamse decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging van 16 januari 2004 stimuleerde de algemene inventarisatie van begraafplaatsen en graftekens. Stads- en gemeentebesturen werden aangespoord om een lijst

op te maken met graven van lokaal historisch belang. Door dit decreet en jarenlange ervaring met inventarisatie van grafmonumenten stelde Epitaaf vzw een inventarisatiefiche op punt. Deze wordt reeds door veel gemeentebesturen gebruikt en koppelen zelfs inventarisatie aan ontsluiting.

De wet van 1931 heeft de bescherming van funerair erfgoed geregeld. De vroegste beschermingen dateren van 1940. Toen werden voor het eerst kerken met de omgevende kerkhoven beschermd. Dit toont aan dat men toen reeds beseftte dat kerk en kerkhof één geheel vormt en dat alleen de bescherming van het geheel de garantie kon geven voor het voortbestaan ervan. De tegenwoordige tijd met het toenemende wegverkeer bewijst dat de bezorgdheid van toen terecht was. Menig kerkhof rond de kerk is gesneuveld ten bate van het verkeer en rond veel kerken bevindt zich tegenwoordig een verkeerscarrousel. Hiervan zijn we in onze gemeente bespaard gebleven.

Archeologische beschouwingen

Ongetwijfeld vragen we ons allen wel 'ns af wat er met ons lichaam in de grond gebeurt na ons overlijden, tenzij u voor crematie kiest. Er is aan de VUB (Vrije Universiteit Brussel) een onderzoek gebeurt naar het vergaan en de bewaring van begraven menselijke resten in verschillende bodemtypes (zand, klei of leem) in Vlaanderen.

Elk type bodem heeft zijn eigen buffercapaciteit. Dit betekent dat elk type grond gedierte, zuurstof en temperatuur kan afremmen volgens zijn samenstelling. Daardoor verloopt de ontbinding van een lichaam in de grond tot acht keer trager dan boven de grond.

Het vergaande lichaam wordt op drie manieren aangetast. Er treedt biologisch verval op waarbij allerlei dieren en microben zich tegoed doen aan de overledene. Ten tweede is er kans op mechanisch of fysisch verval waarbij elementen van het lichaam zullen scheuren, verbrokkelen of vervormen. Tenslotte is er het chemisch verval waarbij de oorspronkelijke scheikundige samenstelling van ons lichaam verandert.

Men moet ook voor ogen houden dat elke grafomgeving enig is. Er is beïnvloeding van buitenaf en van het lichaam zelf die samen een rol spelen bij de ontbinding. Externe factoren zijn: aanwezigheid planten, dieren en bodemkundige condities. Hierbij denken we aan bodemstructuur, zuurtegraad, doorlaatbaarheid of korrelgrootte van de grond. Andere uitwendige factoren zijn: aanwezigheid van kledij of een doodskist die de ontbinding afremmen.

De interne factoren zijn eigen aan het begraven lichaam en hebben een invloed op het vergaan. De ene persoon is al wat omvangrijker dan de andere, wat de ontbinding vertraagt. En mensen met stevige beenderen zullen langer in de bodem blijven dan die met poreuze beenderen.

Dit geeft dus aan dat elke begraafing erg specifiek is en er geen wetmatigheden zijn of voorspellende factoren.

“De grond” bestaat voor de ene helft uit vaste bestanddelen waarvan grondkorreltjes (zand, klei of leem) en gedierte zoals mollen, wormen, insecten en laat ons ook de bacteriën en schimmels niet vergeten. De andere helft zijn holten gevuld met water of lucht. Dit alles samen heeft naargelang de verhoudingen een invloed op het begraven lichaam.

Wanneer de bodem grote korrels (zand) heeft zal het water er goed doorheen vloeien, met andere woorden zal er een sterke drainage zijn. Zo kan het water makkelijker bij het corpus komen en het chemisch aantastingsproces bevorderen. In kleibodem is dit volledig het tegenovergestelde.

De eerste vier tot zeven jaar vergaan we tot een skelet. Hierbij doen vooral het gedierte en de planten hun werk en is de lokale bodemgesteldheid belangrijk. Wanneer dan enkel onze beenderen overblijven merken we het verschil in vergaan tussen zand, klei of leem. In zand kan men volledig vergaan, de beenderen vergaan hierbij volledig en er blijft enkel een lijkschaduw over. Dit zijn bodemverkleuringen die het silhouet hebben van een

lichaam en aantonen dat er ooit beenderen gelegen hebben. Na lange tijd vergaan deze verkleuringen ook. In klei daarentegen kan men na honderd jaar nog stevige en sterke botten terugvinden. Men moet ook rekening houden met de botconsistentie van de begraven persoon.

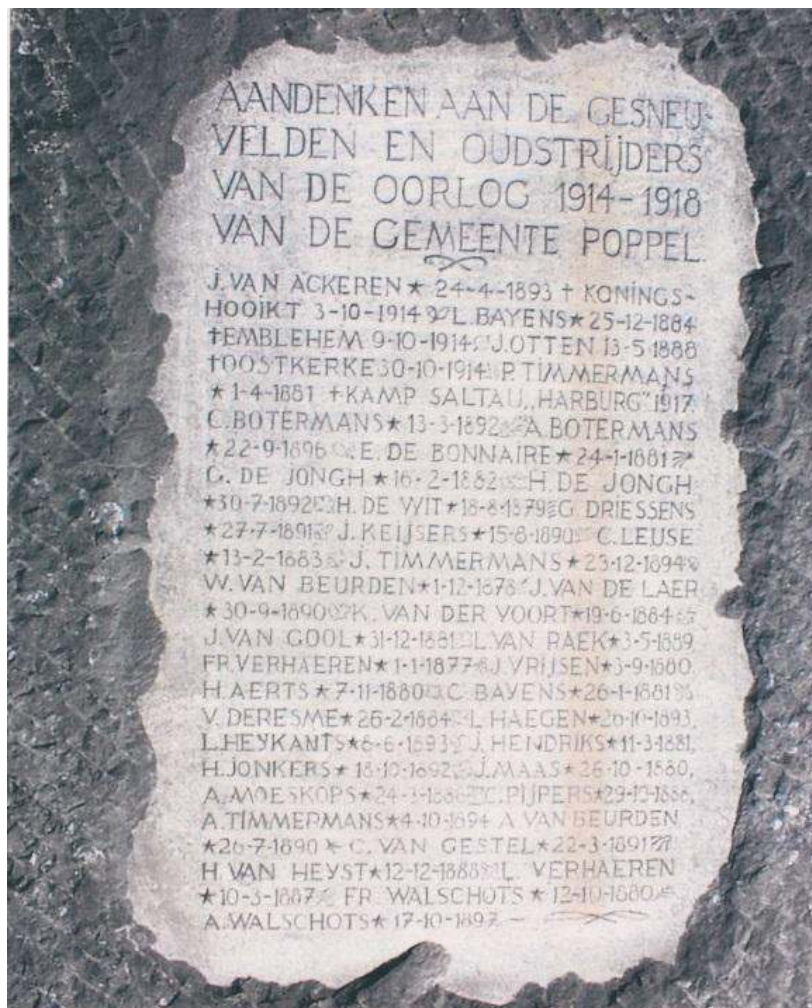
In Duitsland plant men daarom nieuwe begraafplaatsen in na een zorgvuldig bodemonderzoek. Als slotbeschouwing kan men aangeven dat we gemaakt zijn uit "stof", maar dat het de natuur veel werk kost om ons tot "stof" te doen weerkomen.

Plaatselijke historie

In 1850 schrijft de burgemeester van Poppel aan de arrondissementscommisaris dat er o.a.: "na 5 jaren ontgraven werd omdat dan de lichamen voldoende verteerd waren". Men legde de beenderen in het knekelhuis en als er voldoende waren, werden deze in een massagraf gelegd.

De kerk van Sint-Jan had een "kapel van respijt". Hier bestond de mogelijkheid om kinderen die zonder doopsel gestorven waren gedurende één uur tot leven te wekken zodat men ze kon dopen en meestal werden deze lijkes dan ter plaatse begraven.

Het militaire ereveldje te Poppel dateert van voor de gemeentefusie. Het is vooral te danken aan de oudstrijdersbond van Poppel dat het aangelegd werd. In de andere deelgemeenten is daar helaas nooit een zichtbare inspanning voor gedaan. Te Poppel is er achter het kerkkoor een monument voor de gesneuvelden.

Vroeger bevond zich dat aan de ingang van het parkje rond de kiosk.

Wel merken we op de andere begraafplaatsen enkele bijzondere grafmonumenten op de zerken, die verband houden met het militaire verleden van de overledene. Het oud kerkhof te Ravels heeft in 2010 vandalisme gekend. De schade is nog steeds merkbaar.

Op sommige grafzerken zijn plaatjes van de “Bond van het Heilig Hart” aangebracht. Deze vermeldingen vinden we op de andere begraafplaatsen in de gemeente niet.

De Heilig Hart verering bestond al van in de Middeleeuwen maar kreeg zijn eerste hoogtepunten in de 17de en 18de eeuw vooral in Frankrijk. Door de Franse Revolutie werden deze bonden sterk uitgedund. Met het Eerste Vaticaanse Concilie werd het één van de kernsymbolen in de katholieke sociale doctrine in de strijd tegen het opkomende socialisme. De opkomende industrialisering zorgde voor een proletarisering van de voorheen vrijwel automatisch katholieke plattelandsbevolking. De democratie met algemeen kiesrecht deed zijn intrede. De overheid en de samenleving werd steeds meer seculier. Vakbonden werden

opgericht en sociale kwesties werden besproken. Herinneren we ons ook nog de schoolstrijd. Er trad een nieuwe generatie zielzorgers aan en een nieuwe katholieke sociale leer met de encyclieken Rerum Novarum (1891) en Quadragesimo Anno (1931). Voor hen zou de Heilig Hart-verering persoonlijke vroomheid met sociale actie in het teken van naastenliefde moeten stimuleren. Zo werden in deze periode veel Heilig Hart Bonden gesticht en in veel katholieke parochies en dorpen Heilig Hartbeelden opgericht. Dit zou mogelijk kunnen verklaren waarom we deze aanduidingen in Ravels aantreffen. Natuurlijk waren er in de andere Ravelse deelgemeenten ook Heilig Hart Bonden maar geen industriële ontwikkeling. Het gevaar bestond dus dat in Ravels de kans groot was dat een aantal vanouds katholieken zouden afglijden in een socialistisch ongelovig leven.

Selectie

We stellen hier als Erfgoedvereniging aan de gemeente een selectie van te behouden waardevolle –in de breedste zin van het woord- grafmonumenten voor. We hebben dus ook graven geselecteerd die niet op de lijst voorkomen van te vernieuwen concessie of verwijdering. In het volgende tijdschrift zal u een gespecificeerde lijst vinden.

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
vzw**

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Poppel	0474 97 17 27
Ondervoorzitter:	Marc Van Gorp, Grote Baan 97 bus 7, 2380 Ravels	014 656905
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Poppel	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Poppel	014 478066
Leden:	Ad Rens, Klein Goorbeek 2, 2382 Poppel	014 659958
	Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Poppel	014 656893
	Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde	014 699126
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Poppel	014 687332
	Gaston Verhoeven, Steenweg op Weelde 94, 2382 Poppel	014 655554
	Magda Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Weelde	014 655156
	Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Weelde	014 655728

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde, 014 699126

bas.van.haeren@skynet.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,

de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.
(Iedere auteur is verantwoordelijk voor de ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum Aan de Grens in 't Kaske, Dorp 64 te 2382 Poppel,
is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk op afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier
dat u kunt vinden op onze website.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station.

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <http://nicolaus-poppelius.be>

